

©О. М. Садова, Г. А. Павлишин

Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ УкраїниОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НОВОНАРОДЖЕНИМ В
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ПЕРИНАТАЛЬНОМУ ЦЕНТРІ

Мета дослідження – оцінити роботу неонатологічної служби в комунальному неприбутковому підприємстві «Івано-Франківський обласний перинатальний центр Івано-Франківської обласної ради» (КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР») на основі аналізу основних показників упродовж останніх шести років та виокремити можливості вдосконалення надання медичної допомоги новонародженим.

Матеріали та методи. Проведено ретроспективний аналіз таких показників роботи відділення інтенсивної терапії новонароджених КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР», як народжуваність, захворюваність, неонатальна смертність, за період 2019–2024 рр.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналіз рівня народжуваності в КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР» продемонстрував зниження на 26,9 % за досліджуваний період. Це корелює із загальнонаціональною тенденцією до зменшення народжуваності в Україні. Частка передчасно народжених дітей залишається стабільно високою та перебуває в межах 9,58–12,05 %. Це підкреслює збереження високого рівня складності випадків, які обслуговує центр. У структурі захворюваності доношених новонароджених у 2024 р. переважали дихальні розлади (19,5 %), уроджені вади (14,7 %) та порушення неврологічного статусу (12,7 %). У групі передчасно народжених протягом усього періоду перед веде респіраторний дистрес-синдром (РДС), досягаючи 41,9 % у 2023 р. Домінуючою причиною неонатальної смертності залишається глибока морфофункціональна незрілість, проте відмічено позитивну динаміку зменшення випадків смерті від уроджених вад, внутрішньошлункових крововиливів та геморагічного синдрому. Виявлено негативну тенденцію до зростання смертності від сепсису, який у 2024 р. став провідною причиною (56 %) смерті серед недоношених новонароджених. Крім того, зросла частка смертності серед доношених немовлят (31,3 % у 2024 р.). Проведені у 2020–2021 рр. реконструкція та оновлення матеріально-технічної бази на 65,8 % значно покращили результати виходжування. Смертність у найбільш вразливій ваговій категорії до 1000 г зменшилася більш ніж удвічі: з 63,6 % у 2019 р. до 26,7 % у 2023 р.

Висновок. За останні шість років спостерігають зниження народжуваності, проте стабільна частка передчасно народжених. Завдяки інтенсивній терапії та інноваціям, значно покращилися показники виживання недоношених немовлят, знизивши неонатальну смертність. Критичною залишається боротьба із сепсисом та уродженими вадами для подальшого поліпшення результатів.

Ключові слова: новонароджені; передчасно народжені діти; перинатальна смертність; захворюваність; перинатальний центр.

О. М. Sadova, H. A. Pavlyshyn

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

FEATURES OF PROVIDING MEDICAL AID TO THE NEWBORNS AT THE IVANO-FRANKIVSK REGIONAL PERINATAL CENTER

The aim of the study – to evaluate the work of the neonatal service at the Municipal Non-Profit Enterprise «Ivano-Frankivsk Regional Perinatal Center of the Ivano-Frankivsk Regional Council» (MNPE «IF RPC IF RC») based on an analysis of key indicators over the past six years and to identify opportunities for improving the provision of medical care to newborns.

Materials and Methods. A retrospective analysis of the performance indicators of the neonatal intensive care unit of the MNPE «IF RPC IF RC» was conducted, such as birth rate, morbidity, and neonatal mortality for the period 2019–2024.

Results and Discussion. Analysis of the birth rate at the MNPE «IF RPC IF RC» showed a decrease of 26.9 % during the study period. This correlates with the nationwide trend of declining birth rates in Ukraine. The proportion of premature infants remains consistently high, fluctuating from 9.58 % to 12.05 %. This highlights the continuing high level of complexity of the cases treated by the center. In 2024, in the morbidity structure of full-term newborns, respiratory disorders (19.5 %), congenital malformations (14.7 %) and neurological status disorders (12.7 %) were predominant. In the group of premature infants, Respiratory Distress Syndrome (RDS) was the leading cause throughout the entire period, reaching 41.9 % in 2023. The dominant cause of neonatal mortality remains profound morphological and functional immaturity, but there has been a positive trend in the reduction of deaths from congenital malformations, intraventricular hemorrhages, and hemorrhagic syndrome. A negative trend has been identified in the increase in mortality from sepsis, which in 2024 became the leading cause (56 %) of death among premature newborns. The mortality proportion among full-term infants also increased (31.3 % in 2024). The reconstruction and modernization of the material and technical base in 2020–2021 significantly improved the outcomes of nursing care by 65.8 %. Mortality in the most vulnerable weight category of up to 1,000 g decreased by more than half, from 63.6 % in 2019 to 26.7 % in 2023.

Conclusions. Over the past six years, there has been a decline in the birth rate, but the proportion of premature births has remained stable. Thanks to intensive care and innovations, the survival rates of premature infants have improved significantly, reducing neonatal mortality. The fight against sepsis and congenital malformations remains critical for further improvement of outcomes.

Key words: newborns; premature babies; perinatal mortality; morbidity; perinatal center.

ВСТУП. Одними із важливих демографічних показників, які визначають стан здоров'я суспільства, є народжуваність, дитяча смертність та природний приріст. Рівень народжуваності в Україні різко знизився і становить близько однієї дитини на жінку, що є одним із найнижчих показників у світі. Для підтримання стабільної чисельності населення коефіцієнт має бути 2,11 [3, 6]. Рівень народжуваності в Україні зараз становить приблизно 8,54 народжень на 1000 осіб на рік (0,854 %). Це один із найнижчих показників у світі. Рівень смертності в Україні становить приблизно 15,221 смертей на 1000 осіб на рік [4, 5].

Зниження перинатальної, неонатальної смертності та збереження життя і здоров'я новонароджених є критично важливими для демографічного розвитку України та забезпечення національної безпеки. За перші шість місяців 2024 року в Україні народилися 87 655 дітей, що на 9,0 % менше, ніж за аналогічний період минулого року [1].

Тому основним завданням перинатальних центрів в Україні є боротьба за кожне життя та зменшення інвалідизації шляхом забезпечення висококваліфікованої медичної допомоги жінкам та новонародженим, особливо тим, які народжуються з ускладненнями або потребують інтенсивного догляду [2].

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ – оцінити роботу неонатологічної служби в Івано-Франківському обласному перинатальному центрі на основі аналізу основних показників упродовж останніх шести років та виокремити можливості вдосконалення надання медичної допомоги новонародженим.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ. Під час дослідження було проведено ретроспективний статистичний аналіз змін основних показників діяльності відділення інтенсивної терапії новонароджених Івано-Франківського обласного перинатального центру – рівня народжуваності, захворюваності, нозологічної структури втрат новонароджених, динаміки показників неонатальної смертності за період 2019–2024 рр. Статистичну обробку отриманих результатів проводили за допомогою програми Statistica 6.0. Excel для Windows.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ. У комунальному неприбутковому підприємстві «Івано-Франківський обласний перинатальний центр Івано-Франківської обласної ради» (КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР») кількість

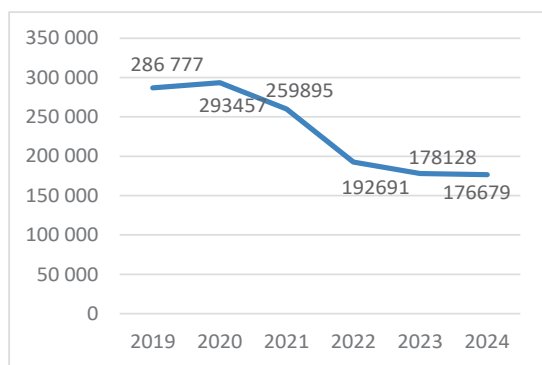
пологів у 2020 р. склала 2584, а в 2024 р. – 1956, що становить 64,9 % порівняно з 2019 р. Дані статистичні показники корелюють із кількістю пологів в Україні [2]. Відповідно до них число пологів щороку знижується. Так, за останні 5 років кількість пологів в Україні зменшилась на 37,8 %, а в КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР» – на 35,1 % (рис. 1).

Аналіз статистичних даних КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР» за період з 2019 р. до 2024 р. демонструє стійке зниження кількості пологів (табл.). Якщо у 2019 р. було зафіксовано 2584 пологів, то до 2024 р. цей показник знизився до 1956, що відображає зменшення на 26,9 % за шість років. Ця тенденція є типовою не тільки для Івано-Франківського регіону, але й для всієї України, де загальна кількість пологів за аналогічний період зменшилась на 38,3 %. Така кореляція підкреслює, що зміни в демографічній ситуації в Центрі є частиною загальнонаціонального тренду, спричиненого як соціально-економічними факторами, так і збройним конфліктом.

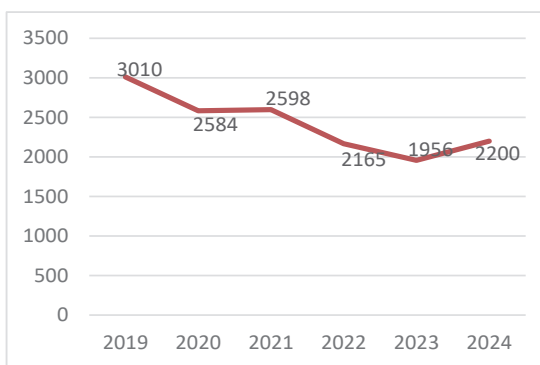
Хоча загальна динаміка народжуваності в Україні та в Івано-Франківському обласному перинатальному центрі має схожі тенденції, ефективність роботи відділення інтенсивної терапії новонароджених визначається не лише кількісними показниками. З огляду на це, детальний аналіз рівня захворюваності є критично важливим для розуміння специфіки медичної допомоги. Цей аналіз включає дослідження кількості новонароджених, які потребували інтенсивної терапії, а також динаміку частоти окремих захворювань.

Аналіз структури народжуваності в Івано-Франківському обласному перинатальному центрі за 2019–2024 рр. демонструє стабільну частку передчасно народжених дітей (табл.). Хоча загальна кількість пологів має тенденцію до зниження, відсоток немовлят, які народилися передчасно (з терміном гестації 22–36 тижнів), залишається в межах 9,58–12,05 %, що підкреслює постійну потребу у високоспеціалізованій допомозі відділення інтенсивної терапії новонароджених.

Так, у 2019 р. передчасно народжені діти становили 11,09 % від загальної кількості новонароджених (334 із 3010), тоді як у 2024 р. цей показник зріс до 12,05 % (279 із 2314). Це свідчить про те, що, незважаючи на зменшення загальної кількості пологів, відділення продовжує обслуговувати значну кількість пацієнтів із високими ризиками, що потребують інтенсивного медичного



А



В

Рис. 1. Зменшення кількості пологів із 2019 до 2024 р.: А – в Україні; В – в КНП «Івано-Франківський обласний перинатальний центр Івано-Франківської обласної ради».

Таблиця. Статистичні показники новонароджених дітей за гестаційним віком в КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР»

Роки	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Всього новонароджених	3010	2584	2598	2152	1956	2314
Доношені (ТГ більше 37 тиж.)	2676 (88,91 %)	2314 (89,52 %)	2349 (90,42 %)	1938 (90,06 %)	1744 (89,17 %)	2035 (87,95 %)
Передчасно народжені (ТГ 22–36 тиж.)	334 (11,09 %)	271 (10,48 %)	249 (9,58 %)	214 (9,94 %)	212 (10,83 %)	279 (12,05 %)

втручання. Особливу увагу треба звернути на 2024 р., коли відсоток передчасно народжених немовлят досяг найбільшого значення за весь досліджуваний період.

Серед усіх передчасно народжених дітей ми виділили 5 груп: I група – до 999 г, II група – від 1000 до 1499 г, III група – від 1500 до 1999 г, IV група – від 2000 до 2499 г та V група – більше 2500 г.

Аналіз кількості передчасно народжених у різних вагових категоріях за 2019–2024 рр. показав, що за період від 2019 до 2023 рр. спостережено зниження кількості новонароджених у кількох досліджуваних групах: до 999 г, 1000–1499 та 1500–1999 г. Відповідно до показників у 2023 р. кількість передчасно народжених дітей зменшилася у II групі на 52,4 %, у III групі – на 54,7 % порівняно з 2019 р. У групі дітей масою від 2000 до 2499 г відмічено поступове зростання кількості передчасно народжених, у групі дітей масою більше 2500 г кількість новонароджених за період із 2019 до 2023 р. відрізнялась незначно. Проте у 2024 р. у всіх досліджуваних групах відбулося зростання кількості передчасно народжених порівняно з 2023 р., а в групах новонароджених 2000–2499 г та більше 2500 г навіть перевищують показники всіх попередніх років (рис. 2). Дана тенденція пояснюється зростанням кількості новонароджених від матерів із цукровим діабетом та нормалізацією реєстрації передчасно народжених немовлят відповідно до гестаційного віку.

У структурі захворюваності доношених новонароджених у 2019 р. переважали уроджені вади та порушення неврологічного статусу (зокрема синдром пригнічення чи збудження, серед них три випадки судом) і становили 15,4 %, на другому місці дихальні розлади – 14,6 %. У 2020 р. на перше місце виходять уроджені вади розвитку та уроджені пневмонії – 17,8 % (це пов'язано з пандемією COVID-19), на другому місці – порушення неврологіч-

ного статусу – 16,7 %. Починаючи з 2021 р., змінилась структура захворюваності: перше місце утримують дихальні розлади (18,0 %), на другому місці порушення неврологічного статусу – 15,6 % та на третьому – діабетична фетопатія – 13,9 %, у 2022 та 2023 рр. переважає внутрішньоутробне інфікування – 16,2 та 16,4 %, інші дихальні розлади – 15,5 та 16,4 %, порушення неврологічного статусу – 14,1 та 16,4 % відповідно. У 2024 р. переважають дихальні розлади – 19,5 %; на другому місці уроджені вади – 14,7 %, третє місце, як і в попередні роки, займають порушення неврологічного статусу – 12,7 %. У структурі захворюваності передчасно народжених дітей в Івано-Франківському обласному перинатальному центрі за весь досліджуваний період переважав респіраторний дистрес-синдром (35,6 % – у 2019 р., 41,9 % – у 2023 р.), на останньому місці перебували уроджені вади розвитку (11,5 % – у 2019 р., 12,2 % – у 2020 р., 9,4 % – у 2021 р., 6,9 % – у 2022 р., 8,8 % – у 2023 р.). Гіпоксично-ішемічне ураження ЦНС та внутрішньоутробне інфікування зайняли 2 і 3 місця.

Аналізуючи неонатальну смертність в КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР», необхідно відмітити, що смертність серед недоношених новонароджених переважала й становила у 2019–2021 рр. та 2023 р. від 77,4 до 92,8 % серед усіх новонароджених, проте у 2022 та 2024 рр. у структурі неонатальної смертності зросла кількість доношених новонароджених – 31,2 та 31,3 % відповідно, що потребує детального аналізу структури неонатальної смертності. Треба відмітити, що уроджені вади розвитку займають одне із провідних місць за весь досліджуваний період, проте, якщо з 2019 до 2021 р. значну частку складає така патологія, як асфіксія, лейкомаляція і сепсис, то з 2022 р. друге і третє місця займають захворювання органів дихання та геморагічна хвороба (рис. 3).

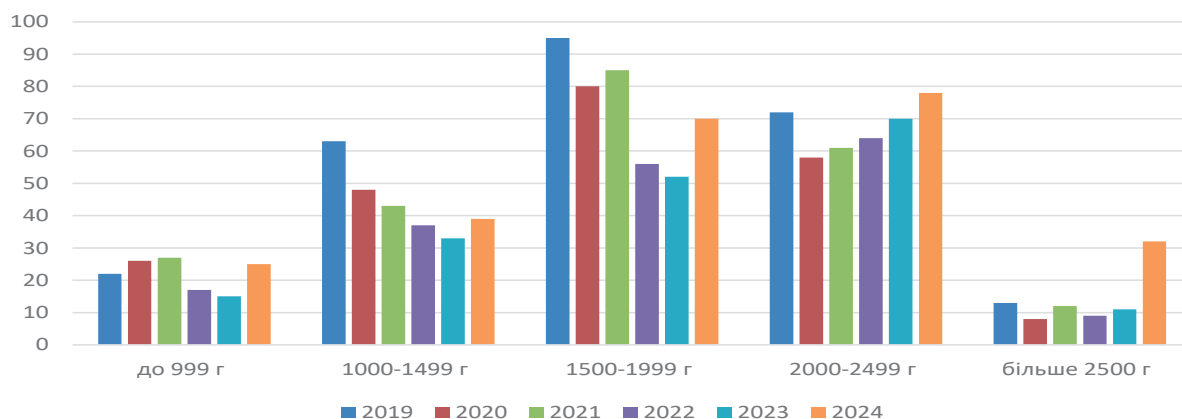


Рис. 2. Динаміка новонароджених різних вагових груп за 2019–2024 рр.

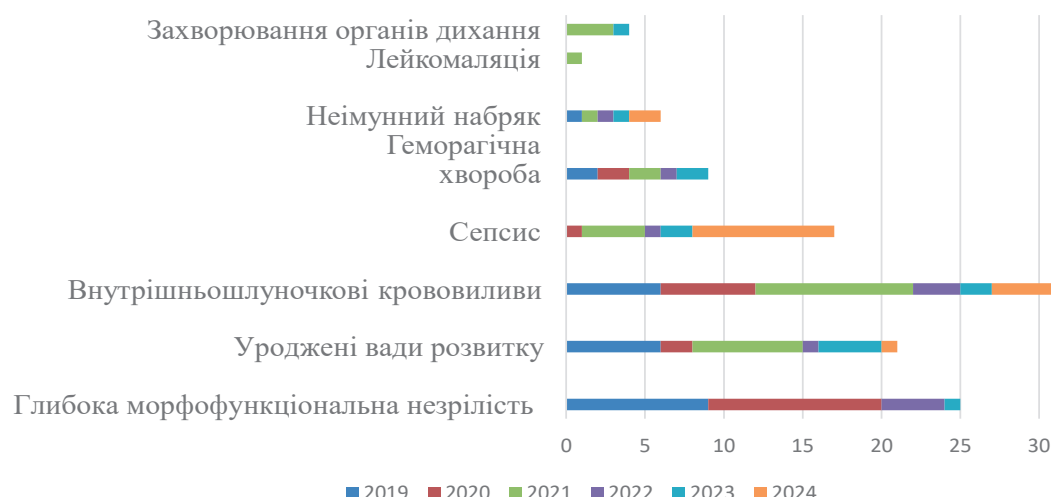


Рис. 3. Структура смертності передчасно народжених дітей у КНП «ІФ ОПЦ ІФ ОР» 2019–2024 рр.

Серед недоношених новонароджених у 2019 та 2020 рр. основні причини – це глибока морфофункціональна незрілість (37,5 % – у 2019, 45,8 % – у 2020 р. та 36,4 – у 2022 р.), уроджені вади розвитку займали друге місце, проте із 2020 р. вони поступаються внутрішньошлуночковим крововиливам, сепсису та геморагічній хворобі новонароджених, а в 2024 р. сепсис виходить на перше місце у структурі неонатальної смертності й становить 56 % (рис. 3). Крім того, прогресивно зростає частка неімунного набряку у структурі неонатальної смертності зі 4,2 % у 2019 р. до 12,5 % у 2024 р.

Необхідно зазначити, що у структурі неонатальної смертності є позитивні тенденції в бік зменшення випадків смерті дітей від глибокої морфофункціональної незрілості, уроджених вад розвитку, внутрішньошлуночкових крововиливів та геморагічного синдрому, що пов'язано з покращенням діагностики та впровадженням лікувальних алгоритмів, проте відзначено негативну тенденцію до зростання випадків смерті дітей від сепсису.

Впродовж 2020–2021 рр. у відділенні інтенсивної терапії було проведено реконструкцію та оновлення матеріально-технічної бази на 65,8 %, яке включало закупівлю нового, сучасного обладнання, що забезпечило відділення необхідними ресурсами для інтенсивного моніторингу, підтримки життєдіяльності та зігрівання пацієнтів.

Значно збільшилася кількість обладнання, що є важливим для пацієнтів у критичних станах. Це дозволило розширити можливості відділення щодо респіраторної підтримки: придбано нові, високотехнологічні моделі, які здатні забезпечувати як інвазивну, так і неінвазивну вентиляцію легень. Особливу увагу було приділено поліпшенню умов для виходжування новонароджених із критично малою масою тіла при народженні шляхом закупівлі спеціалізованого зігрівального обладнання, а саме сучасних куветів, що забезпечують оптимальний

мікроклімат (температуру, вологість) та захист для немовлят.

Такі заходи значно покращили якість надання медичної допомоги та результати виходжування немовлят із масою тіла 500–1999 г. Смертність у ваговій категорії до 1000 г зменшилася зі 63,6 % у 2019 р. до 26,7 % у 2023 р.

ВИСНОВКИ. 1. Впродовж останніх п'яти років в Івано-Франківському обласному перинатальному центрі спостережено стійку тенденцію до зниження показників народжуваності, зменшення кількості новонароджених.

2. Рівень передчасно народжених залишається стабільним і коливається в межах 10,8–10,9 %. При цьому покращилися показники виживання передчасно народжених дітей, особливо тих, які народилися з екстремально малою масою тіла. Знизилися показники неонатальної смертності, що свідчить про поліпшення неонатологічної допомоги, включаючи своєчасну та ефективну інтенсивну терапію новонароджених та впровадження інноваційних технологій.

3. У структурі неонатальної смертності основними залишаються втрати серед новонароджених із дуже малою та екстремально малою масою тіла. Високий рівень втрат дітей від уроджених вад розвитку вказує на необхідність удосконалення пренатальної діагностики, впровадження перинатального аудиту плода, а високі показники смертності дітей від сепсису свідчать про необхідність впровадження заходів інфекційного контролю, пренатальної діагностики та лікування.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Наступні дослідження варто зосередити на детальному вивченні віддалених наслідків для новонароджених, особливо для передчасно народжених дітей, які перебували на лікуванні у відділеннях інтенсивної терапії новонароджених Івано-Франківського обласного перинатального центру. Важливо порівняти ці показники з аналогічними даними по Україні та Європі.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Моніторинг стану здоров'я матері та дитини (MATRIX BABY) : аналітично-статистичний довідник, 2024.
2. Знаменська Т. К., Нікуліна Л. І., Руденко Н. Г., Воробйова О. В. Аналіз роботи перинатальних центрів у виходжуванні передчасно народжених дітей в Україні. *Неонатологія, хірургія, перинатальна медицина*. 2017. № 7 (2) 24. С. 5–11. DOI: 10.24061/2413-4260.VII.2.24.2017.1.
3. Здоров'я для всіх (HFA-DB) [Електронний ресурс] : база даних / Європейське регіональне бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я. Copenhagen : WHO, 2025. URL:

<https://gateway.euro.who.int/ru/datasets/european-health-for-all-database/> (accessed: 16.08.25).

4. Survive and thrive: transforming care for every small and sick newborn / World Health Organization. Geneva : World Health Organization, 2024. 88 с.

5. World population prospects 2022: Ukraine / United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. New York : United Nations, 2022. URL: <https://population.un.org/wpp/>.

6. Ukraine Birth Rate (1950–2025) [Electronic resource] / Macrotrends [S. l.] : Macrotrends [09.2025]. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ukr/ukraine/birth-rate>.

REFERENCES

1. Monitoring the Health Status of Mother and Child (MATRIX BABY): analytical and statistical handbook, 2024.
2. Znamenskaya, T.K., Nikulina, L.I., & Rudenko, N.G. (2017). Work analysis of perinatal centers in preterm infants nursing in ukraine. *Neonatal. hir. perinat. med.*, 7(2) 24, 5–11. DOI: 10.24061/2413-4260.VII.2.24.2017.1.
3. Health for All (HFA-DB) [Electronic resource]: database / WHO Regional Office for Europe. Copenhagen: WHO, 2025. URL: <https://gateway.euro.who.int/ru/datasets/european-health-for-all-database/> (accessed: 16.08.2025).

4. Survive and thrive: transforming care for every small and sick newborn / World Health Organization. Geneva: World Health Organization, 2024. 88.

5. World population prospects 2022: Ukraine / United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. New York: United Nations, 2022. URL: <https://population.un.org/wpp/> (accessed: 16.08.2025).

6. Ukraine Birth Rate (1950–2025) [Electronic resource] / Macrotrends [S. l.]: Macrotrends [09.2025]. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ukr/ukraine/birth-rate> (accessed: 16.11.2025).

Отримано 18.08.2025

Прийнято до друку 16.09.2025

Електронна адреса для листування: sadova_asp@tdmu.edu.ua